

Ulkoasiainvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Australian välillä tehdyn puitesopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Australian välillä tehdyn puitesopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi (HE 67/2018 vp): Asia on saapunut ulkoasiainvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- kaupallinen sihteeri Aino Friman, ulkoministeriö
- ulkoasiainsihteeri Antti Kauttonen, ulkoministeriö
- osastopäällikkö Kimmo Lähdevirta, ulkoministeriö

HALLITUKSEN ESITYS JA EDUSKUNTA-ALOITTEET

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi elokuussa 2017 Manilassa allekirjoitetun Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Australian välillä tehdyn puitesopimuksen sekä lain, jolla saatetaan voimaan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset.

Australian kanssa tehty sopimus on luonteeltaan sekasopimus, joka sisältää sekä jäsenvaltioiden että Euroopan unionin toimivaltaan kuuluvia määräyksiä.

Puitesopimus vastaa keskeiseltä sisällöltään pitkälti EU:n aiemmin tekemiä kumppanuussopimuksia. Sopimuksen tavoitteena on edistää EU:n ja Australian yhteistyötä laaja-alaisesti, ja siinä käsitellään useita yhteistyöaloja. Sopimus muodostaa pohjan kaikille tuleville alakohtaisille sopimuksille ja luo EU:n ja Australian suhteille vakaan oikeudellisen perustan.

Puitesopimuksessa ilmaistaan konkreettisesti EU:n ja Australian yhteisiä arvoja poliittisesti sitovilla lausekkeilla, jotka ovat keskeinen osa kaikkia vastaavanlaisia EU:n kumppanimaiden kanssa tehtyjä sopimuksia.

Valiokunnan mietintö UaVM 9/2018 vp

Euroopan unionilla ja Australialla on pitkäaikainen kokemus yhteistyöstä monilla eri aloilla. Maiden yhteistyösuhde perustuu vuoden 1997 julistukseen suhteista ja useisiin kahdenvälisiin alakohtaisiin sopimuksiin. Vuonna 2008 EU ja Australia hyväksyivät ei-sitovat kumppanuuspuitteet, joissa sovittiin sekä useista välittömästi toteutettavista toimista että pitkäaikaisista tai keskipitkän aikavälin tavoitteista, jotka ryhmiteltiin viiden väljän, yhteistyön laajuutta kuvastavan otsakkeen alle. Lissabonin sopimuksen tultua voimaan nähtiin tarvetta edelleen kehittää EU:n ja Australian suhteita, ja Australia oli ilmaissut kiinnostuksensa suhteiden saattamiseen oikeudellisesti sitovalle tasolle. Tätä varten päätettiin neuvotella puitesopimus, joka kattaa vähintään vuonna 2009 tarkistettuihin kumppanuuspuitteisiin sisältyvät alat. Nämä alat ovat ulko- ja turvallisuuspolitiikka, alueelliset kysymykset (mm. Tyynenmeren asiat), kauppa ja investoinnit sekä kestävä kehitys. Neuvottelut käynnistyivät vuoden 2011 lokakuussa.

Euroopan unioni valmistelelee myös neuvottelumandaattia vapaakauppasopimusneuvotteluiden aloittamiseksi Australian kanssa.

Sopimus tulee voimaan kolmenkymmenen päivän kuluttua siitä päivästä, jona osapuolet ovat ilmoittaneet toisilleen tätä tarkoitusta varten tarvittavien oikeudellisten menettelyjen saattamisesta päätökseen.

Esitykseen sisältyy ehdotus laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan kuin sopimus tulee voimaan.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Käsiteltävänä olevan EU:n ja Australian välisen puitesopimuksen tavoitteena on edistää osapuolten välistä yhteistyötä laaja-alaisesti ja luoda suhteille oikeudellisesti sitova perusta. Sopimus on kokonaisvaltainen ja laaja-alainen sekasopimus, jonka keskeisiä osa-alueita ovat poliittinen vuoropuhelu, yhteistyö ulko- ja turvallisuuspoliittisissa kysymyksissä, talous-, kauppa- ja investointikysymyksissä, oikeuden, vapauden ja turvallisuuden alalla, kestävä kehitys, energian ja liikenteen aloilla sekä tutkimuksen, innovoinnin ja tietoyhteiskunnan alalla.

Puitesopimuksessa ilmaistaan EU:n ja Australian yhteisiä arvoja poliittisesti sitovilla lausekkeilla. Näihin arvoihin kuuluvat sitoutuminen demokratian periaatteisiin, ihmisoikeuksiin ja oikeusvaltion. Lausekkeet ovat keskeinen osa kaikkia vastaavia EU:n ja sen kumppanimaiden kanssa tehtyjä sopimuksia. Sopimuksessa on myös määräyksiä globaalia kehitystä ja humanitaarista apua koskevasta yhteistyöstä, yhteistyöstä tutkimuksen, innovoinnin ja tietoyhteiskunnan aloilla sekä yhteistyöstä koulutuksen ja kulttuurin alalla.

Sopimus sisältää määräyksen neuvottelu- ja riitojenratkaisumenettelystä, jonka nojalla toinen osapuoli voi keskeyttää tai irtisanoa sopimuksen sen olennaisiin osiin kohdistuneen rikkomuksen seurauksena. Tällaisia osioita sopimuksessa ovat sen ihmisoikeuksien edistämiseen ja joukkotuhousohoiden leviämisen estämiseen liittyvät lausekkeet.

Valiokunnan mietintö UaVM 9/2018 vp

Laaja-alainen puitesopimus tiivistää EU:n ja Australian välisiä suhteita ja pohjustaa myös osaltaan EU:n ja Australian käynnissä olevia vapaakauppaneuvotteluja.

Ulkoasiainvaliokunta tukee puitesopimuksen solmimista ja katsoo sen jatkavan ja vahvistavan luontevalla tavalla EU:n ja Australian välisten suhteiden kehittämistä. Australia on EU:lle ja Suomelle hyvin samanmielinen kumppani, jonka kanssa tehdään jo nykyisin yhteistyötä monissa kansainvälisissä kysymyksissä, kuten esimerkiksi kehitysyhteistyöasioissa, humanitaarisessa avussa, terrorismin vastaisessa toiminnassa, asevalvontakysymyksissä, ihmisoikeuskysymyksissä ja kansainvälisen sääntöperustaisen maailmanjärjestyksen puolustamisessa. Australia osallistuu myös EU:n kriisinhallintaoperaatioihin. EU on Australialle sen toiseksi suurin kauppakumppani. Suomelle Australia on seitsemänneksi suurin vientimaa Euroopan ulkopuolella.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa hallituksen esityksen hyväksymistä muuttamattomana.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Ulkoasiainvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy hallituksen esityksessä HE 67/2018 vp tarkoitetun puitesopimuksen siltä osin kuin sopimus kuuluu Suomen toimivaltaan.

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 67/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Valiokunnan mietintö UaVM 9/2018 vp

Helsingissä 21.9.2018

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Matti Vanhanen kesk
varapuheenjohtaja Pertti Salolainen kok
jäsen Sirkka-Liisa Anttila kesk
jäsen Pekka Haavisto vihr
jäsen Seppo Kääriäinen kesk
jäsen Aila Paloniemi kesk
jäsen Antti Rinne sd
jäsen Mikko Savola kesk
jäsen Lenita Toivakka kok
jäsen Erkki Tuomioja sd
jäsen Stefan Wallin r
varajäsen Ilkka Kanerva kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Jonna Laurmaa